

Javnost

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

TEORIJA JAVNOSTI

DOC.DR ZLATKO VUJOVIĆ

Šta je javnost?

- **Šta je javnost?:** Javni prostor predstavlja društvenu sferu dostupnu svim građanima gdje oni mogu izražavati svoje mišljenje, često kroz diskusiju o zajedničkim problemima. Javni prostor je ključan za politički dijalog.
- **Sinonimi i srodni pojmovi:** Javnost se često koristi kao sinonim za pojmove "javno" i "javno mnjenje", ali njen značaj je dublji jer podrazumijeva društveno angažovan prostor kritičke razmjene.
- **Istorijski razvoj javnosti:** Pojam javnosti prvi put se javlja u antičkoj Grčkoj kao polis, dok je privatno predstavljeno pojmom oikos. Od tada do danas, javnost se transformisala u pojam građanskog društva koje djeluje kao nadzor nad javnom vlašću i učestvuje u donošenju odluka.

Javnost u helenskom dobu

- **Javni život u Grčkoj - bios politikos:** U antičkoj Grčkoj javni život, poznat kao "bios politikos", odvijao se u polisu na javnim mjestima poput agore. Ovdje su slobodni građani raspravljali o društvenim pitanjima i učestvovali u donošenju odluka.
- **Dokolica kao osnova javnog angažmana:** Samo slobodni muškarci, uglavnom bogati građani, mogli su učestvovati u javnim poslovima jer su imali privilegiju dokolice zahvaljujući robovlasničkom sistemu. Ovaj status omogućavao im je da se posvete zajednici.
- **Uloga porodice:** Otac porodice bio je zadužen za moralni status svoje porodice u javnosti, osiguravajući da se ne doživi sramotu. Ovaj koncept odgovornosti prema zajednici kasnije je oblikovao savremeni pojam građanske javnosti.

Građanska javnost kroz istoriju

- **Građanska javnost:** Nastala je tokom razdoblja prosvetiteljstva i predstavlja prostor gdje privatni građani djeluju kao javna sfera koja kontroliše vlast i insistira na odgovornosti.
- **Moderni značaj građanske javnosti:** Danas je građanska javnost osnovni princip demokratskog društva, forum u kojem pojedinci mogu slobodno izraziti svoje mišljenje, kritikovati odluke vlasti i tražiti promjene.
- **Kontrola nad vlastima:** Građanska javnost je suštinski "čekić" nad državnim aparatom, omogućavajući građanima da traže transparentnost i odgovornost od svojih predstavnika.

Tipovi javnosti

1. **Opšta javnost** - cijela populacija nekog određenog geografskog područja.
 2. **Glasačka javnost**- socijalno-politički relativno neizdiferenciran kolektivitet.
 3. **Zainteresovana javnost** - dio glasačke javnosti koji je dobro informisan i kontinuirano posvećuje manju ili veću pažnju političkim zbivanjima.
 4. **Aktivna javnost** - veoma ograničena grupa politički aktivnih pojedinaca koji pripadaju nekoj organizovanoj političkoj grupi (partiji ili drugoj političkoj organizaciji).
- Olmond: a) Političke elite; b) Birokratske elite; c) Interesne elite; d) Komunikacijske elite.**
5. **Tematska javnost (specijalna javnost)** - posebne javnosti koje se formiraju na temelju interesa za posebne trajne ili trenutne - aktuelne teme.

Razlike između javnosti, javne sfere i javnog mnjenja

Pojam	Javnost	Habermasova javna sfera	Javno mnjenje
Definicija	Širi društveni prostor u kojem građani slobodno izražavaju stavove o opštim pitanjima.	Normativni koncept prostora racionalne, kritičke rasprave među građanima o javnim pitanjima i vlasti.	Kolektivni izraz mišljenja građana o specifičnim društvenim temama, često izražen kroz ankete i debate.
Istorijski razvoj	Pojam se razvijao kroz različite oblike okupljanja građana i slobodu izražavanja u društvu.	Nastao u prosvetiteljstvu, specifično kod građanske klase, koja je težila kritici i kontroli nad vlastima.	Termin prvi put koristi Žan-Žak Ruso u 18. veku, a razvija se kroz politička istraživanja i ankete javnog mišljenja.
Uloga	Omogućava javno izražavanje mišljenja i diskutovanje o pitanjima od zajedničkog interesa.	Djeluje kao kritički forum za analiziranje vlasti i doprinosi demokratskom funkcionisanju kroz javnu debatu.	Djeluje kao oblik pritiska na vlast i reflektuje stavove zajednice o određenim pitanjima u društvu.
Subjekti	Obuhvata sve građane koji žele učestvovati u javnim raspravama i informisanju.	Pretežno angažovani građani koji se upuštaju u argumentovanu diskusiju o pitanjima javnog interesa.	Predstavlja širi segment društva, uključujući sve koji aktivno ili pasivno učestvuju u izražavanju mišljenja.
Funkcija	Stvara prostor za opštu društvenu raspravu i doprinosi transparentnosti u društvenim procesima.	Osigurava racionalnu i kritičku raspravu, omogućavajući kontrolu i odgovornost vlasti.	Reflektuje dominantne stavove o pitanjima od zajedničkog interesa i doprinosi oblikovanju društvenih normi.
Primjeri	Mediji, društveni forumi, protesti, društvene mreže.	Kafići, saloni, intelektualne rasprave – mesta za kritiku društva i politike, kao ideal javne debate.	Stavovi o političkim pitanjima, ekonomski pokazatelji, rezultati istraživanja i anketa.
Pristup izražavanju	Učesnici mogu slobodno izražavati mišljenja bez nužnog postizanja konsenzusa.	Teži racionalnoj i argumentovanoj debati, s naglaskom na konsenzus o javnom dobru.	Može biti fragmentirano i zavisi od dominantnih vrednosti, često podložno manipulaciji i uticaju medija.